

Norton Éva: Fiatalok magyarságérzetének erősítése a diaszpórában

Felhívás egy közös gyűjtő- és kutatómunkára

„Az egyén nem egy külön láncszem, de a korábbi nemzedékek láncolatának szervesen összefüggő része, és így ő a családnak és hazának nem csak a jelenét, de a múltját is képviseli.”

(Jász Géza)

Az utóbbi években több, rendkívül érdekes és hasznos kiadvány (Magyar Értéktár, Hungarikumok Gyerekeknek) és weboldal (<https://www.hungarikum.hu/>) is napvilágot látott híres magyarokról és egyéb Hungarikumokról. A Hungarikumok gyűjteménye – Magyar Értéktár a következőképp definiálja a szó jelentését: „*[a] "hungarikum" a magyarság csúcsteljesítményét jelölő gyűjtőfogalom, amely olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelez, amely a magyarságra jellemző tulajdonság, egyediség, különlegesség és minőség*”. Nemzeti kincseink és magyarjaink emlékezetünkben tartása, eredményeik ünneplése fontos feladat az utókor számára. Ennek a feladatnak kiemelt jelentősége van a külföldi magyar diaszpóra fennmaradásának szempontjából.

A kiadványokat lapozgatva, az ember szíve dagad a büszkeségtől: kis nemzetünk mennyi kiváló embert „termelt ki” az évszázadok folyamán, illetve mennyi eljárással és találmánnyal járultunk hozzá az ország és – bizonyos esetekben – a világ fejlődéséhez, és az egyéni emberi sorsok vagy életminőség javításához. Méltán vagyunk büszkék Rubik Ernőre, Bíró Lászlóra, Szentgyörgyi Albertre vagy Puskás Öcsire, hogy csak tényleg pár nevet említsek. Azonban halott már valaki Szerelmey Miklósról vagy Duka Tivadarról (a történészeket leszámítva)?

A külföldi magyar diaszpórában élve (és egy hétvégi iskola egykori társ-igazgatójaként) aggódva tapasztalom, hogy a tizenéves diákok többségét fokozatosan elveszítjük érdektelenség, vagy egyéb iskolai és családi elfoglaltságok miatt. Sajnos ez a probléma más magyar diaszpóra közösségekben is felütötte fejét. Attól függően, hogy melyik országban él a fiatal és ott milyen a magyar emberek megítélése, magyarsága akár szégyenérzetként is megnyilvánulhat a fiatal gondolkodásában. Valahol ez egy természetes folyamat a felnövőben lévő, de még sok szempontból gyermek alkalmanként viharos életszakaszában. De hogy tudjuk motiválni, hogy minél tovább megmaradjon a hétvégi iskola és a régióban élő magyarság kulturális és emberi kötelékében, az azok adta lelki, szellemi és kulturális biztonságban?

Saját tanári és szülői tapasztalatom, valamint történészi háttérrem és tudásom adta az ötletet, hogy miért ne lehetne a már létező kiadványok tartalmát és az adott ország híres vagy esetleg már elfelejtett magyarjait, elért eredményeiket, felhasználni a tizenévesek megtartásában és

motiválásában? Ötletemet több iskola vezetőjével és tanáraival is megosztottam. Ezúton köszönöm neki, hogy meghallgattak, bátorítottak és további ötletekkel segítettek.

Ideális kiindulópont az, amikor a fiatalok büszkéek magyarságukra. Némelyik gyereknek könnyebb, mások, akik körül nincs számottevő magyar közösség, esetleg nehezebben találják meg azokat a pontokat, melyekből erőt tudnak meríteni. Ezt egy élményalapú tanulási folyamat részeként lehetne megvalósítani, ami ország-specifikus információt is tartalmaz. Az élményalapú oktatás a honismeret és nemzettudat erősítésének hatékony eszköze, mivel a gyakorlati, személyes tapasztalatok és történelmi helyszínek révén mélyebb, érzelmi kötődést alakít ki a diákokban a nemzeti örökség, kultúra, zene és történelem iránt, szemben a pusztán elméleti tudással.

Történelmi és egyéb források segítségével gyűjtsük össze az adott országban valamikor élt magyarok nevét és elért eredményeit, melyekből tananyagot vagy segédletet tudunk összeállítani a gyerekeknek. Ez további, kapcsolódó programok rendezéséhez és a közösségi kohézió erősítéséhez vezethet. A gyűjtőmunkába a gyerekeket és érdeklődő szüleiket is célszerű bevonni. Többnyire izgalmasnak találják a történelmi témájú nyomozást, élvezik a felfedezés sikerét. Így remélhetőleg elmélyítik tudásukat, erőt merítenek más emberek sorsából, élvezik a közös munkát. Nemcsak magyarságukról szereznek információt a tanulási folyamat során, hanem gazdagítják a fogadó ország szellemi örökségét is.

Két jól működő Egyesült Királyságbeli példát szeretnék megemlíteni szemléltetésként. A Guildfordi Magyar Tanoda és Közösség (<http://www.hcaguildford.org.uk/>) egyik tanára, Hegedűs Kata már évek óta viszi a tizenéves diákokat egy londoni sétára. (Guildford kevesebb mint egy órára van Londontól, így viszonylag könnyű megszervezni az utat.) A séta során a gyerekek megtekinthetik azokat a belvárosi épületeket, melyeket Kossuth Lajos meglátogatott, és közben további részleteket ismerhetnek meg az 1848-49-es forradalomról, mely egyébként az iskolai tananyag része. A londoni kirándulás egy szép tavaszi napon pedig külön örömet okoz a gyerekeknek és a kísérő szülőknek. További adalékokkal szolgálhat Kászonyi Dániel Magyarhon négy korszaka című könyve, mely több helyen is taglalja a londoni magyar emigráció történetét az 1840-50-es években.

A fenti történelmi példát tovább tudjuk bővíteni három-négy ismert és kevésbé ismert személy angliai életútján keresztül. A középiskolás magyar történelemkönyvek Pulszky Ferenc londoni tevékenységéről méltán megemlékeznek. Ha már ennek a korszaknak az emigrációjánál tartunk, akkor mindenképp érdemes a felvidéki Duka Tivadar, a győri származású Szerelmey Miklós és Schöpf-Mérei Ágost nevét is megemlíteni. Róluk már sokkal kevesebben hallottak. Az

ő angiai tevékenységük példaértékű nekünk magyaroknak. A munkájuk során elért eredményeiket a mai napig láthatjuk, tapasztalhatjuk, illetve előnyét élvezhetjük az Egyesült Királyságban - nemcsak mi magyarok, hanem az egész ország lakossága.

Szerelmey Miklós komoly hadmérnöki és litográfusi karriert futott be Pesten és Bécsben már a forradalom előtt, aminek részleteibe itt nem mennék bele. Viszont azt kevesen tudják, hogy az általa feltalált közetkonzerváló szernek köszönhetően az Angol Bank, a londoni Szent Pál katedrális és a Parlament épületei - hogy csak a leghíresebbeket említsem - még mindig állnak.

Duka Tivadar ugyancsak több, sikeres karriert futott be élete során. Röviddel Londonba érkezése után ismét beült az iskolapadba és a londoni St George's kórházban orvossá képezte magát úgy, hogy a szükséges pénzt egyetemi német tanítással kereste meg. Kórházat alapított Indiában, ahol katonai orvosként dolgozott több évtizeden át. Közben a mai napig használatos nyelvtankönyvet írt egy Indiában beszélt nyelvről. A higiénia és a népesedés közötti összefüggéseket már a 19. század második felében górcső alá vette, így a téma egyik nemzetközi szintű úttörője lett. Az érdeklődését Semmelweis Ignác sorsfordító kutatási eredményei és a vele való barátsága keltette fel.

Bár Schöpf-Mérei neve jobban ismert, mint az előző kettő tudósé, azt már kevesebben tudják, hogy a manchesteri első gyerekkórházat ő alapította 1856-ban. Amennyiben a szükséges anyagi források hamarabb rendelkezésre álltak volna, akkor a manchesteri lett volna az ország első gyerekkórháza, ugyanis azt kezdték el először építeni. Így azonban „csak” második lett a londoni Great Ormond Street Children's Hospital mögött.

Egy másik kolléganőm, Silló Elizabet hosszú évek óta ápolja a walesi – magyar kapcsolatokat mint a Walesi-Magyar Kultúrális Társaság alapítója és elnöke (https://www.facebook.com/p/Welsh-Hungarian-Cultural-Association-61556760427300/?locale=mk_MK). Többek között neki is köszönhetően emléktábla őrzi Arany János nevét Montgomery városában, Walesben. Arany A walesi bárdok című balladájában emléket állított annak a több száz embernek, akiket a legenda szerint I. Edward angol király a kisvároska szélén álló várban lemészároltatott. Minden év májusában a helyi lakosság közösen emlékezik meg a szomorú eseményről és Arany Jánosról a régióban élő magyarokkal. Elizabet több Kodály-dalt és magyar verset is megtanított a helyi általános iskola diákjainak magyarul (!) az évek folyamán. Ennek a gyümölcsöző együttműködésnek és Elizabet áldozatos munkájának köszönhetően, Montgomery testvérvárosi kapcsolatot ápol a Békés megyei Kunágótával. A zeneszerzőnek a mai napig hatalmas követőtábor van az országban. Tehát egy ilyen szellemiségű igényes környezetben már egy tizenéves magyar is büszkén kihúzza magát.

Remélem, hogy e rövid szemlével sikerült a tisztelt olvasó figyelmét a témára irányítani és egyben egy közös munkára invitálni. Várjuk a különböző országok magyar diaszpóra csoportjainak a jelentkezését egy közös kutató- és gyűjtőmunkára, aminek eredményeként egy ún. open source adat- és tananyagbázist szerkesztünk a győri egyetemen. A kutatómunka során elért eredményekről folyamatosan tájékoztatni fogjuk az olvasókat a Diaszpóra-Kultúra-Nevelés folyóirat állandó rovatában.